

Duchovnosť barokovej hudby

Vývoj hudby dosiahol svojho vrcholu v období baroka. Hlavným účelom hudobných snáh tohto obdobia bola oslava Boha. Johann Sebastian Bach zvykol napríklad písať na záver svojich notových partitúr slová: Ku cti Božej!

A práve tento vysoký a vznešený cieľ, braný na zreteľ autormi hudby pri jej komponovaní stavia obdobie baroka na vrchol všetkých hudobných snáh našej civilizácie.

Keď totiž chcel umelec skomponovať hudbu, určenú na oslavu Stvoriteľa, musel sa za týmto účelom predovšetkým vnútorne naladiť. A na každého zvažovaní ponechávam, kam asi, do akých sfér bol potom umelec schopný nahliadať vo svojom vnútornom zrení počas tvorivej inšpirácie. No a to, čo v týchto sférach videl, vnímal a počul, to sa potom snažil zhmotniť do tónov svojich skladieb.

Takto vznikala baroková hudba. Ak ju vnímavý človek počúva a dokáže sa otvoriť jej posolstvu, môže sa prostredníctvom tónov, do ktorých bolo vložené posolstvo z výšin i on sám vnútorne povzniesť k výšinám. Vo svojom citovom prežívaní sa môže povzniesť k sféram, z ktorých autor v inšpirácii čerpal. Môže zažiť, precítiť a okúsiť, alebo prinajmenšom vytušiť jas velebnej krásy, vznešenosti a ušľachtlosti, ktorý tam panuje.

A ak ide o človeka, ktorý sa aj sám vo svojom živote usiluje k Bohu, môže sa mu takýto vznešený druh hudby stať impulzom k modlitbe chvály a vďaka Pánovi, prostredníctvom ktorej vzlietne jeho duša do výšin a tam zažije dotyk ťažko opísateľnej velebnosti a nádhery svetlého jasného vyžarovania Stvoriteľa. A či už veríte, alebo nie, takéto prežitie nemôže nahradiť ani tá najdrahšia dovolenka, ani ten najneuveriteľnejší dovolenkový zážitok, ba ani nič, čo jestvuje a je dosiahnuteľné na tomto svete.

A toto je dostupné úplne každému! I tomu, kto nemá peniaze! Nejde to však bez určitej snahy a úsilia smerom k Najvyššiemu. Bez snahy žiť svoj život čestne, ušľachtilo a spravodlivo.

U koho takejto snahy niet, tomu nepomôže ani baroková hudba. Takémuto človeku potom zostáva už len zem so všetkým tým množstvom a mnohorakosťou zážitkov, pôžitkov, radostí a drahých dovolení, ktoré sú ale iba slabou náhradou toho, čo skutočne veľkého by mohol okúsiť a zažiť.

Možnosť tu teda je, ale ľudia ju nevyužívajú, pretože sa stali materialistami. Pretože neusilujú k Stvoriteľovi a nesnažia sa byť ľuďmi čestnými, dobrými, spravodlivými, láskavými a ušľachtilými. Ani navonok, ani vnútorne vo svojom myslení a cítení. Preto v nich niet pochopenia a záujmu o ten najhodnotnejší druh hudby, aký vôbec jestvuje. O hudbu skomponovanú na oslavu Boha! Takáto hudba ich neoslovuje a nemá im čo povedať, pretože s ňou nie sú vnútorne rovnorodí.

Súčasného človeka oslovuje úplne iný druh hudby. Druh hudby, ktorej tvorcovia sa vo svojej tvorivej inšpirácii napájajú na úplne iné sféry, aby z nich čerpali.

Aby sme pochopili, aké sú to sféry, ukážme si to na extrémnom príklade a síce, na hudbe metalovej.

Jej tvorcovia holdujú vulgárnosti, pijatike, fajčeniu, nezriadenému sexuálnemu životu a často i drogám. Do akých asi sfér sa vzhľadom k svojej vnútornej rovnorodosti sú schopní naladiť vo chvíľach svojej tvorivej inšpirácie? Aké posolstvo vkladajú do svojich skladieb?

Pre názornosť bol použitý extrémny príklad, hoci samozrejme nie všetci súčasní tvorcovia sú takéhoto druhu. Je však medzi nimi iba málo takých, alebo lepšie povedané skoro takmer žiadny, ktorý by sa snažil svojou hudbou oslavovať Stvoriteľa. Vo svojej tvorivej inšpirácii preto nadväzujú spojenie so sférami, ktoré práve preto určite nepatria medzi tie najvyššie. Takýto druh hudby je však pre dnešných ľudí omnoho prijateľnejší, pretože je s nimi vnútorne rovnorodý.

Avšak pravda je taká, že každá hudba, ba každé ľudské snaženie, ktoré nesmeruje k Najvyššiemu musí zostať povrchné a plytké. Povrchné a plytké v porovnaní s tou mierou krásy a ušľachtilosti, ktorú by hudba mohla dosiahnuť, ak by jej tvorcovia smerovali k tomu najvyššiemu, čo vôbec jestvuje. K Bohu!

A preto povrchní a materialistickí ľudia dnešnej doby počúvajú povrchnú a plytkú hudbu, ktorá sa im páči, ale ktorá nikdy nepovznesie ich ducha k výšinám. Všetko je až smutne nízke a úbohé v porovnaní s tým, aké existujú možnosti. V porovnaní s tým, čo by bolo možné v hudbe dosahovať a ako vysoko by bola schopná povznášať svojich poslucháčov.

A predsa existuje v dejinách hudby tejto zeme jedna veľká, svetlá výnimka! Je ňou obdobie baroka, kedy vznikala hudba vznešená a ušľachtilá, schopná povznášať dušu človeka do veľmi vysokých sfér. Kto o tom vie, počúva predovšetkým túto hudbu.

A na záver ešte zopár praktických rád:

V zásade býva vždy omnoho hodnotnejšou čistá hudba v jej abstraktnom prejave, priamo oslovujúcom cit poslucháča. Pri opere je to napríklad mnohokrát práve libreto, ktoré znižuje celkové pôsobenie diela v zmysle ťahu k výšinám.

Ak sa pozrieme na súhrnnú tvorbu nejakého barokového umelca je samozrejmé, že nie vo všetkých jeho dielach sa mu podarilo dosiahnuť tvorivého vzletu k výšinám. Avšak každý z nich má svoje vrcholné tvorivé momenty, v ktorých sa mu to podarilo. A to už potom stojí naozaj za to! Je to niečo, čo človeka privádza k slzám.

Z konkrétnych autorov spomeniem ako prvého Johanna Sebastiana Bacha a jeho Brandenburské koncerty, ale i množstvo ďalších diel.

Ďalej je to Georg Fridrich Handel a jeho Vodná hudba, hudba k ohňostroju, či mnohé z jeho Concerto Grosso.

A potom sú to Taliani: Vivaldi, Albinoni, Manfredini, Corelli, Torelli, Geminiani a ďalší.